Teismo praktikos rinkinys

TEISINGUMO TEISMO (trečioji kolegija) SPRENDIMAS

2024 m. lapkričio 14 d.*

„Valstybės įsipareigojimų neįvykdymas – Aplinka – Direktyva 92/43/EEB – Natūralių buveinių ir laukinės faunos bei floros apsauga – 6 straipsnio 2 dalis – Tinkamos priemonės siekiant išvengti natūralių buveinių būklės blogėjimo specialiose saugomose teritorijose – Tinklo „Natura 2000“ saugomos 6510 (žemumų šienaujamos pievos) ir 6520 (kalnų šienaujamos pievos) tipų buveinės – Ploto praradimai – Specialaus natūralių buveinių stebėjimo nevykdymas – Bendras ir sistemingas nevykdymas – 4 straipsnio 1 dalis – Kiekvienos valstybės narės siūlomas teritorijų sąrašas, kuriame nurodomi tose teritorijose aptinkami natūralių buveinių tipai ir rūšys – Reguliarus informacijos apie šias teritorijas atnaujinimas“

Byloje C-47/23

dėl 2023 m. sausio 31 d. pagal SESV 258 straipsnį pareikšto ieškinio dėl įsipareigojimų neįvykdymo

Europos Komisija, atstovaujama C. Hermes ir M. Noll-Ehlers,

ieškovė,

prieš

Vokietijos Federacinę Respubliką, atstovaujamą J. Möller ir A. Hoesch,

atsakovę,

TEISINGUMO TEISMAS (trečioji kolegija),

kurį sudaro trečiosios kolegijos pirmininko pareigas einanti antrosios kolegijos pirmininkė K. Jürimäe, trečiosios kolegijos teisėjo pareigas einantis Teisingumo Teismo pirmininkas K. Lenaerts, teisėjai N. Jääskinen, M. Gavalec (pranešėjas) ir N. Piçarra,

generalinis advokatas N. Emiliou,

posėdžio sekretorė N. Mundhenke, administratorė,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2024 m. kovo 6 d. posėdžiui,

susipažinęs su 2024 m. rugsėjo 5 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,

priima šį

* Proceso kalba: vokiečių.

Sprendimą

1 Ieškiniu Europos Komisija prašo Teisingumo Teismo pripažinti, kad:

– bendrai ir sistemingai nesiėmusi priemonių, kad neblogėtų tinklo „Natura 2000“ saugomų 6510 (žemumų šienaujamos pievos) ir 6520 (kalnų šienaujamos pievos) tipų buveinių, – nurodytų 1992 m. gegužės 21 d. Tarybos direktyvos 92/43/EEB dėl natūralių buveinių ir laukinės faunos bei floros apsaugos (OL L 206, 1992, p. 7; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 15 sk., 2 t., p. 102) su pakeitimais, padarytais 2013 m. gegužės 13 d. Tarybos direktyva 2013/17/ES (OL L 158, 2013, p. 193) (toliau – Buveinių direktyva), I priede, – esančių joms įsteigtose teritorijose, būklė, ir

– bendrai ir sistemingai nepateikusi Komisijai atnaujintų duomenų, susijusių su 6510 ir 6520 tipų buveinėmis, esančiomis joms įsteigtose teritorijose,

Vokietijos Federacinė Respublika neįvykdė įsipareigojimų pagal Buveinių direktyvos 6 straipsnio 2 dalį ir 4 straipsnio 1 dalies antrą pastraipą.

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisė

Buveinių direktyva

2 Buveinių direktyvos 1 straipsnyje nustatyta:

„Šioje direktyvoje:

<…>

b) *natūrali buveinė* reiškia sausumos arba vandens plotus su jiems būdingais geografiniais, abiotiniais ir biotiniais, visiškai natūraliais ar pusiau natūraliais požymiais;

c) *Bendrijos svarbos natūralių buveinių tipai* reiškia tokius buveinių tipus, kurie 2 straipsnyje nurodytoje teritorijoje:
   i) gali išnykti savo natūralaus paplitimo areale;

      arba
   ii) yra paplitę nedideliame areale dėl jų regresijos arba dėl jiems būdingo riboto paplitimo arealo;

      arba
   iii) yra išskirtiniai pavyzdžiai, nes turi vieno ar kelių iš 9 biogeografinių regionų (alpinio, atlantinio, Juodosios jūros, borealinio, kontinentinio, Makaronezijos, Vidužemio jūros, panoninio ir stepinio) tipinius bruožus.

      Tokie buveinių tipai yra arba gali būti įrašyti į I priedą;

<…>

e) *natūralios buveinės apsaugos būklė* reiškia poveikių natūralioms buveinėms ir joms tipiškoms rūšims visumą, kuri gali turėti ilgalaikį poveikį jų natūraliam paplitimui, struktūrai ir funkcijoms bei joms tipiškų rūšių ilgalaikiam išlikimui 2 straipsnyje nurodytoje teritorijoje.

Natūralios buveinės apsaugos būklė laikoma „gera“ [„palankia“], kai:

– jos natūralus paplitimo arealas ir jos padengiami plotai tame areale yra stabilūs arba didėja,

ir

– egzistuoja ir tikėtina, kad ateityje neišnyks jos ilgalaikiam palaikymui būtina specifinė struktūra ir funkcijos,

– jai tipiškų rūšių apsaugos būklė yra gera [palanki] pagal i punkte pateiktą apibrėžimą;

<…>

l) *speciali saugoma teritorija* – tai Bendrijos svarbos teritorija, kurią valstybės narės įsteigė įstatymu, administraciniu aktu ir (arba) sutartimi ir kurioje yra taikomos būtinos apsaugos priemonės, skirtos palaikyti ar atstatyti natūralių buveinių ir (ar) rūšių, kurioms teritorija yra įsteigta, palankią apsaugos būklę bei populiacijas“.

3 Tos direktyvos 2 straipsnio 2 dalyje nurodyta:

„Priemonės, kurių imamasi pagal šią direktyvą, turi palaikyti ar atstatyti [atkurti] palankią Bendrijos svarbos natūralių buveinių ir laukinės faunos bei floros rūšių apsaugos būklę.“

4 Minėtos direktyvos 3 straipsnio 1 ir 2 dalyse numatyta:

„1. [„]Natura 2000[“] pavadinimu kuriamas vieningas specialių saugomų teritorijų Europos ekologinis tinklas. Šis tinklas, sudarytas iš teritorijų, kuriose yra į I priedą įrašyti natūralių buveinių tipai ir į II priedą įrašytų rūšių buveinės, sudaro galimybę palaikyti, o kur reikia ir atstatyti [atkurti] iki palankios apsaugos būklės natūralių buveinių tipus ir rūšių buveines jų natūraliame paplitimo areale.

Į [„]Natura 2000[“] tinklą įeina specialios apsaugos teritorijos, kurias valstybės narės klasifikuoja pagal [1979 m. balandžio 2 d. Tarybos direktyvą 79/409/EEB dėl laukinių paukščių apsaugos (OL L 103, 1979, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 15 sk., 1 t., p. 98)].

2. Kuriant [„]Natura 2000[“] tinklą, visos valstybės narės prisideda atsižvelgiant į tai, kokią dalį jų teritorijoje užima šio straipsnio 1 dalyje nurodyti natūralių buveinių tipai ir rūšių buveinės. Šiuo tikslu kiekviena valstybė narė pagal 4 straipsnį steigia specialias saugomas teritorijas, atsižvelgdama į 1 dalyje išdėstytus tikslus.“

5 Tos pačios direktyvos 4 straipsnyje nustatyta:

„1. Remdamasi III priede (1 etapas) išdėstytais kriterijais ir atitinkama moksline informacija, kiekviena valstybė narė siūlo teritorijų sąrašą, nurodydama, kurie jos teritorijoje vietiniai I priedo natūralių buveinių tipai ir kurios II priedo rūšys aptinkamos tose teritorijose. Dideliuose arealuose paplitusių gyvūnų rūšių atveju tokios teritorijos atitinka šių rūšių natūralaus paplitimo areale esančias vietas, kuriose egzistuoja jų gyvenimui ir veisimuisi svarbūs fiziniai ar biologiniai

veiksniai. Dideliuose arealuose paplitusių vandens gyvūnų rūšių atveju tokios teritorijos siūlomos tik ten, kur yra aiškiai identifikuojamas plotas, kuriame yra jų gyvybei ir veisimuisi būtini fiziniai ir biologiniai veiksniai. Prireikus valstybės narės siūlo pakoreguoti sąrašą atsižvelgiant į 11 straipsnyje nurodytų stebėjimų rezultatus.

Per trejus metus nuo šios direktyvos paskelbimo sąrašas kartu su informacija apie kiekvieną teritoriją perduodamas Komisijai. Tokią informaciją sudaro teritorijos žemėlapis, jos pavadinimas, lokalizacija, plotas ir duomenys, gauti taikant III priede (1 etapas) nurodytus kriterijus; ji pateikiama Komisijos nustatyta forma, 21 straipsnyje nurodyta tvarka.

2. Remdamasi III priede (2 etapas) nustatytais kriterijais, kiekvienam iš devynių 1 straipsnio c punkto iii papunktyje nurodytų biogeografinių regionų ir visai 2 straipsnio 1 dalyje nurodytai teritorijai Komisija, susitarusi su kiekviena valstybe nare pagal jų pateiktus sąrašus sudaro Bendrijos svarbos teritorijų sąrašo projektą, paremtą valstybių narių sąrašais, nurodančiais tas teritorijas, kuriose yra vienas ar daugiau natūralių buveinių tipų ar prioritetinių rūšių.

Valstybės narės, kurių teritorijos su jose aptinkamais vienu ar daugiau prioritetiniais natūralių buveinių tipais ar prioritetinėmis rūšimis sudaro daugiau negu 5 % jų nacionalinės teritorijos, gali, susitarusios su Komisija, prašyti, kad III priede (2 etapas) išvardyti kriterijai, parenkant visas Bendrijos svarbos teritorijas jų teritorijoje, būtų taikomi lanksčiau.

Atrinktų Bendrijos svarbos teritorijų sąrašą, nurodant teritorijas, kuriose yra vienas ar daugiau prioritetinių natūralių buveinių tipų ar prioritetinių rūšių, Komisija tvirtina 21 straipsnyje nustatyta tvarka.

3. Šio straipsnio 2 dalyje nurodytas sąrašas sudaromas per šešerius metus nuo šios direktyvos paskelbimo.

4. Jei, laikantis 2 dalyje nustatytos tvarkos, yra patvirtinama Bendrijos svarbos teritorija, atitinkama valstybė narė turi kaip galima greičiau, bet ne vėliau kaip per šešerius metus, toje teritorijoje įsteig[ti] specialią saugomą teritoriją, nustatydama prioritetus, atsižvelgdama į teritorijos svarbą palaikant ar atstatant I priede išvardytų natūralių buveinių tipų arba II priede išvardytų rūšių palankią apsaugos būklę bei užtikrinant [„]Natura 2000[“] tinklo vientisumą, taip pat atsižvelgdama į toms vietovėms gresiantį degradavimą ar sunaikinimą.

5. Teritoriją įtraukus į 2 dalies trečiojoje pastraipoje minimą sąrašą, jai pradedamos taikyti 6 straipsnio 2, 3 ir 4 dalys.“

6 Buveinių direktyvos 6 straipsnyje nurodyta:

„1. Specialioms saugomoms teritorijoms valstybės narės nustato būtinas apsaugos priemones, tarp jų, jei reikia, atitinkamus tvarkymo planus, parengtus specialiai šioms teritorijoms ar integruotus į kitus plėtros planus, ir atitinkamas įstatymais nustatytas, administracines arba sutartyje numatytas priemones, kurios atitinka teritorijoje esančių į I priedą įtrauktų natūralių buveinių tipų ir į II priedą įtrauktų rūšių ekologinius reikalavimus.

2. Valstybės narės imasi reikiamų priemonių, siekdamos specialiose saugomose teritorijose išvengti natūralių buveinių ir rūšių buveinių [būklės] blogėjimo, o taip pat rūšių, kurių apsaugai buvo įsteigtos specialios saugomos teritorijos, trikdymo, jei toks trikdymas galėtų būti reikšmingas šios direktyvos tikslų atžvilgiu.

3. Bet kokiems planams ir projektams, tiesiogiai nesusijusiems arba nebūtiniems teritorijos tvarkymui, bet galintiems ją reikšmingai paveikti individualiai arba kartu su kitais planais arba projektais, turi būti atliekamas jų galimo poveikio teritorijai įvertinimas. Atsižvelgiant į poveikio teritorijai įvertinimo išvadas ir remiantis 4 dalies nuostatomis, kompetentingos nacionalinės institucijos pritaria planui ar projektui tik įsitikinusios, kad jis neigiamai nepaveiks nagrinėjamos teritorijos vientisum[o] ir, jei reikia, išsiaiškinusios plačiosios visuomenės nuomonę.

4. Jei, nepaisant poveikio teritorijai neigiamo įvertinimo ir nesant kitų alternatyvių sprendimų, šis planas ar projektas vis dėlto privalo būti įgyvendintas dėl įpareigojančių svarbesnio viešojo intereso priežasčių, tarp jų ir socialinio ar ekonominio pobūdžio, valstybė narė imasi visų kompensacinių priemonių, būtinų bendram [„]Natura 2000[“] vientisumui apsaugoti. <…>

<…>“

7 Šios direktyvos 9 straipsnyje numatyta:

„Veikdama 21 straipsnyje numatyta tvarka, Komisija periodiškai peržiūri, koks yra [„]Natura 2000[“] indėlis siekiant 2 ir 3 straipsniuose numatytų tikslų. Jei, atliekant 11 straipsnyje numatytus stebėjimus, nustatyti natūralūs pokyčiai teikia tam pagrindo, specialią saugomą teritoriją gali būti nuspręsta panaikinti.“

8 Minėtos direktyvos 11 straipsnis yra išdėstytas taip:

„Valstybės narės vykdo 2 straipsnyje nurodytų natūralių buveinių ir rūšių apsaugos būklės stebėjimą, atkreipdamos ypatingą dėmesį į prioritetinius natūralių buveinių tipus ir prioritetines rūšis.“

9 Tos pačios direktyvos 17 straipsnyje nustatyta:

„1. Pasibaigus 23 straipsnyje nurodytam laikotarpiui, kas šešeri metai valstybės narės pateikia ataskaitą apie taikytų pagal šią direktyvą priemonių įgyvendinimą. Į šią ataskaitą įtraukiama informacija apie 6 straipsnio 1 dalyje nurodytas apsaugos priemones ir tų priemonių poveikio I priedo natūralių buveinių tipų ir II priedo rūšių apsaugos būklei įvertinimas bei pagrindiniai 11 straipsnyje nurodytos priežiūros [nurodyto stebėjimo] rezultatai. Pagal Komiteto formą parengta ataskaita pateikiama Komisijai ir turi būti prieinama visuomenei.

2. Šio straipsnio 1 dalyje nurodytų ataskaitų pagrindu Komisija parengia bendrą ataskaitą. Joje atitinkamai įvertinama pasiekta pažanga ir ypač [„]Natura 2000[“] indėlis siekiant 3 straipsnyje nurodytų tikslų. Ataskaitos dalies, kuri apima tam tikros valstybės narės pateiktą informaciją, projektą Komisija siunčia atitinkamai valstybei patikrinti. Pateikusi galutinį ataskaitos variantą komitetui, Komisija ne vėliau kaip per dvejus metus nuo šio straipsnio 1 dalyje nurodytų pranešimų gavimo dienos ją oficialiai paskelbia ir pateikia valstybėms narėms, Europos Parlamentui, Tarybai ir Ekonomikos bei socialinių reikalų komitetui.

3. Pagal šią direktyvą įsteigtas teritorijas valstybės narės gali pažymėti ženklais, kuriuos šiam tikslui yra sukūręs komitetas.“

10 Tarp Bendrijos svarbos natūralių buveinių tipų, kurių apsaugai reikia steigti specialias saugomas teritorijas, nurodytas Buveinių direktyvos I priede, be kita ko, yra „žemumų šienaujamos pievos“ (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*) ir „kalnų šienaujamos pievos“, kurių kodai pagal tinklą „Natura 2000“ yra atitinkamai 6510 ir 6520.

Įgyvendinimo sprendimas 2011/484/ES

11 2011 m. liepos 11 d. Komisijos įgyvendinimo sprendimo 2011/484/ES dėl informacijos apie „Natura 2000“ teritorijas formos (OL L 198, 2011, p. 39) 4 konstatuojamojoje dalyje nustatyta:

„standartinės „Natura 2000“ duomenų formos turinį reikėtų reguliariai atnaujinti remiantis geriausia turima informacija apie kiekvieną tinklo teritoriją, kad Komisija galėtų atlikti savo koordinuojamąjį vaidmenį ir pagal Direktyvos 92/43/EEB 9 straipsnį periodiškai įvertinti, kaip tinklas „Natura 2000“ padeda siekti tos direktyvos 2 ir 3 straipsniuose nustatytų tikslų“.

Vokietijos teisė

12 Pagrindinėje byloje taikytinos redakcijos 2009 m. liepos 29 d. *Gesetz über Naturschutz und Landschaftspflege (Bundesnaturschutzgesetz)* (Federalinis gamtos apsaugos ir kraštovaizdžio išsaugojimo įstatymas) (*BGBl*. 2009 I, p. 2542) (toliau – *BNatSchG*) 3 straipsnyje „Įgaliojimai, užduotys ir įgaliojimai, sutartimi įforminti susitarimai, administracinis bendradarbiavimas“ nustatyta:

„(1) Už gamtos apsaugą ir kraštovaizdžio išsaugojimą atsakingos institucijos, kaip jos suprantamos pagal šį įstatymą, yra:

1. už gamtos apsaugą ir kraštovaizdžio išsaugojimą pagal federalinės žemės teisės aktus atsakingos institucijos arba

2. *Bundesamt für Naturschutz* [(Federalinė gamtos apsaugos tarnyba, toliau – *BfN*)] tiek, kiek šie įgaliojimai jai buvo suteikti pagal šį įstatymą;

(2) Už gamtos apsaugą ir kraštovaizdžio išsaugojimą atsakingos institucijos užtikrina, kad būtų laikomasi šio įstatymo nuostatų ir juo remiantis priimtų nuostatų, ir imasi būtinų priemonių konkrečiu atveju, tinkamai įvertinusios to atvejo aplinkybes, kad būtų užtikrintas šių teisės nuostatų laikymasis, nebent būtų numatyta kitaip.

(3) Dėl gamtos apsaugos ir kraštovaizdžio išsaugojimo priemonių pirmiausia reikia patikrinti, ar, patiriant pagrįstas išlaidas, tikslas taip pat gali būti pasiektas sutartimis įformintais susitarimais.

(4) Įgyvendindamos kraštovaizdžio išsaugojimo ir tvarkymo priemones kompetentingos institucijos, jei įmanoma, turėtų pasitelkti žemės ir miškininkystės ūkius, subjektus, kuriuose savivaldybės ar savivaldybių bendruomenės, ūkininkai ir asociacijos, kurių pagrindinis tikslas – saugoti gamtą ir išsaugoti kraštovaizdį, – yra vienodai atstovaujami (kraštovaizdžio išsaugojimo asociacijos), gamtos apsaugos asociacijas arba asmenis, atsakingus už nacionalinius parkus. Suverenius įgaliojimus perduoti draudžiama.

<…>“

13 Šio įstatymo 30 straipsnyje „Įstatymo saugomi biotopai“ numatyta:

(1) Kai kurios gamtos ir kraštovaizdžio dalys, kurios yra ypač svarbios kaip biotopai, yra teisiškai saugomos (bendrasis principas).

(2) Draudžiami veiksmai, dėl kurių gali būti sunaikintos šios buveinės arba gali smarkiai pablogėti šių biotopų būklė:

<…>

7. žemumų šienaujamos pievos ir kalnų šienaujamos pievos, kaip apibrėžta [Buveinių direktyvos] I priede, sodų pievos, sienelės ir akmeninės sienos.

Pirmame sakinyje nustatyti draudimai taikomi ir kitiems federalinių žemių teisės aktais saugomiems biotopams. <…>

(3) Pateikus prašymą, nuo 2 dalyje nustatytų draudimų gali būti nukrypstama, jei įmanoma kompensuoti būklės pablogėjimą.

<…>“

14 Minėto įstatymo 33 straipsnio „Bendrosios apsaugos taisyklės“ 1 dalyje nurodyta:

„Bet kokie pakeitimai ar trikdymai, galintys reikšmingai pabloginti „Natura 2000“ teritorijos būklę, atsižvelgiant į jos esminius išsaugojimo ar apsaugos tikslus, yra draudžiami. Kompetentinga gamtos apsaugos ir kraštovaizdžio išsaugojimo institucija 34 straipsnio 3–5 dalyse nustatytomis sąlygomis gali leisti nukrypti nuo pirmame sakinyje nurodyto draudimo ir 32 straipsnio 3 dalyje numatytų draudimų.

15 To paties įstatymo 34 straipsnio „Projektų poveikio vertinimas ir jų nepriimtinumas; išimtys“ 1 dalyje nustatyta:

„Prieš suteikiant leidimą vykdyti projektą ar jį vykdant, turi būti atliekamas poveikio „Natura 2000“ teritorijos apsaugos tikslams vertinimas, jeigu jis atskirai arba kartu su kitais planais ar projektais gali reikšmingai paveikti teritoriją ir nėra tiesiogiai skirtas teritorijos tvarkymui. Kadangi „Natura 2000“ teritorija yra gamtos ir kraštovaizdžio saugoma dalis, kaip tai suprantama pagal 20 straipsnio 2 dalį, poveikio vertinimo kriterijai kyla iš apsaugos tikslo ir šiuo tikslu priimtų nuostatų, jeigu jau buvo atsižvelgta į atitinkamus apsaugos tikslus. Už projektą atsakingas asmuo pateikia dokumentus, kurie reikalingi siekiant įvertinti poveikį ir išnagrinėti 3–5 dalyse nurodytas sąlygas.“

Ikiteisminė procedūra

16 2018 m. gegužės 7 d., remdamasi Vokietijos Federacinės Respublikos pagal Buveinių direktyvos 17 straipsnį parengtomis ataskaitomis, Komisija konstatavo, kad šioje valstybėje narėje esančiose teritorijose blogėja 6510 ir 6520 tipų buveinių būklė, todėl paprašė Vokietijos valdžios institucijų pateikti informacijos šiuo klausimu.

17 Išnagrinėjusi tos valstybės narės 2018 m. spalio 12 d. rašte pateiktą atsakymą, 2019 m. liepos 26 d. Komisija išsiuntė jai oficialų pranešimą, kuriame išdėstyti du skundai.

18 Pirma, Komisija priekaištavo, kad Vokietijos Federacinė Respublika pažeidė Buveinių direktyvos 6 straipsnio 2 dalį, nes sistemingai nesiėmė tinkamų priemonių, kad būtų užkirstas kelias 6510 ir 6520 tipų buveinių būklės blogėjimui joms įsteigtose teritorijose. Šis skundas grindžiamas

šių tipų buveinių ploto mažėjimu joms skirtose teritorijose, tinkamo šių teritorijų stebėjimo nevykdymu ir teisiškai privalomų priemonių, draudžiančių perteklinį tręšimą ir ankstyvą šių teritorijų šienavimą, nepriėmimu.

19 Antra, Komisija priekaištavo Vokietijos Federacinei Respublikai pažeidus minėtos direktyvos 4 straipsnio 1 dalies antrą pastraipą, nes ji sistemingai neatnaujindavo Įgyvendinimo sprendime 2011/484 numatytose standartinių duomenų formose (toliau – SDF) pateikiamų duomenų dėl minėtų tipų buveinių.

20 2019 m. lapkričio 26 d. raštu ši valstybė narė užginčijo šiuos du skundus.

21 2020 m. spalio 30 d. Komisija pateikė Vokietijos Federacinei Respublikai pagrįstą nuomonę, joje pakartojo šiuos skundus.

22 2020 m. gruodžio 30 d. raštu ši valstybė narė atsakė į pagrįstą nuomonę; ji tvirtino, kad nurodomi teiginiai dėl įsipareigojimų neįvykdymo yra nepagrįsti.

23 Išnagrinėjusi šį atsakymą ir manydama, kad Vokietijos Federacinė Respublika nesiėmė reikiamų priemonių, kad būtų laikomasi įsipareigojimų pagal Buveinių direktyvos 4 straipsnio 1 dalies antrą pastraipą ir 6 straipsnio 2 dalį, 2023 m. sausio 31 d. Komisija pareiškė šį ieškinį.

Dėl ieškinio

24 Ieškiniui pagrįsti Komisija nurodo du skundus: pirmasis grindžiamas Buveinių direktyvos 6 straipsnio 2 dalies pažeidimu, o antrasis – tos direktyvos 4 straipsnio 1 dalies antros pastraipos pažeidimu.

25 Vokietijos Federacinė Respublika prašo atmesti ieškinį dėl įsipareigojimų neįvykdymo.

Dėl priimtinumo

26 Vokietijos Federacinė Respublika nurodo, kad ieškinys yra iš dalies nepriimtinas dėl, pirma, pagrįstos nuomonės ir ieškinio neatitikimo ir, antra, ieškinio netikslumo, kiek tai susiję su skundu dėl nepakankamo stebėjimo.

Dėl nepriimtinumu grindžiamo prieštaravimo, susijusio su pagrįstos nuomonės ir ieškinio neatitikimu

– *Šalių argumentai*

27 Vokietijos Federacinė Respublika primena, kad pagal Teisingumo Teismo suformuotą jurisprudenciją pagal SESV 258 straipsnį pareikšto ieškinio dėl įsipareigojimų neįvykdymo dalykas nustatomas Komisijos pagrįstoje nuomonėje, todėl ieškinys turi būti grindžiamas tais pačiais motyvais ir pagrindais kaip ir ši nuomonė. Be to, pagal Teisingumo Teismo procedūros reglamento 127 straipsnio 1 dalį vykstant procesui negalima remtis naujais pagrindais, nebent jie pagrindžiami teisinėmis ir faktinėmis aplinkybėmis, kurios tapo žinomos vykstant procesui.

28 Taigi šioje byloje, nors Komisija ieškinyje jai priekaištauja dėl 6510 ir 6520 tipų natūralių buveinių ploto praradimo, atitinkamai 596 ir 88 „Natura 2000“ teritorijose, yra aišku, kad, viena vertus, 99 ir, antra vertus, 2 iš šių teritorijų pagrįstoje nuomonėje nebuvo paminėtos. Taigi pirmasis skundas yra nepriimtinas tiek, kiek jis susijęs šiomis 101 teritorijomis, kurios pirmą kartą nurodytos ieškinyje.

29 Komisija prašo atmesti nepriimtinumu grindžiamą prieštaravimą.

30 Komisija pabrėžia, kad ieškinyje, lygiai kaip ir pagrįstoje nuomonėje, ji priekaištauja Vokietijos Federacinei Respublikai „bendrai ir sistemingai nesiėmus tinkamų priemonių, kad būtų išvengta 6510 ir 6520 tipų buveinių būklės blogėjimo joms įsteigtose teritorijose.“

31 Be to, Komisija patikslina, kad pagal Teisingumo Teismo suformuotą jurisprudenciją, kai ji praneša apie sistemingą ir nuolatinį įsipareigojimų nevykdymą, ji turi teisę pateikti papildomų įrodymų, kuriais proceso Teisingumo Teisme stadijoje siekiama pagrįsti nurodyto įsipareigojimų neįvykdymo bendrą ir tęstinį pobūdį. Taigi ieškinyje nurodžius 101 teritoriją, kuri nebuvo nurodyta pagrįstoje nuomonėje, neišplečiamas ginčo dalykas, ir tai yra tik papildomas bendros Vokietijos Federacinės Respublikos praktikos, kuria pažeidžiama Buveinių direktyvos 6 straipsnio 2 dalis ir kuri jau egzistavo pagrįstos nuomonės pateikimo dieną, įrodymas.

32 Galiausiai Komisija pažymi, kad bet kuriuo atveju pagrįstoje nuomonėje ji negalėjo nurodyti 86 *Freistaat Bayern* (Laisvoji Bavarijos valstybė, Vokietija) esančių teritorijų, nes tuo metu tvarkymo planai, iš kurių būtų matyti ploto praradimas, dar nebuvo prieinami.

33 Triplike Vokietijos Federacinė Respublika pakartoja savo nepriimtinumu grindžiamą prieštaravimą.

34 Ji nurodo, kad nors Komisija gali pateikti skundą dėl bendro ir nuolatinio įsipareigojimų nevykdymo, ji vis dėlto turi įrodyti tokį įsipareigojimų nevykdymą konkrečiais atvejais, kurie atspindėtų atitinkamos valstybės narės praktiką. Kadangi tuomet ši valstybė narė turėtų ginčyti Komisijos pateiktus duomenis, pastaroji, tiesa, po ikiteisminės procedūros, savo tariamo įsipareigojimų nevykdymo pavyzdžius galėtų papildyti kitais pavyzdžiais, tačiau galiausiai be aiškių motyvų neturėtų teisės remtis kitaip sudarytu pavyzdžių rinkiniu. Taip yra šioje byloje, nes Komisija savo ieškinyje ne tik nurodė papildomas teritorijas, bet ir kai kurias pagrįstoje nuomonėje nurodytas teritorijas pakeitė kitomis, kaip tai patvirtina aplinkybė, kad bendras teritorijų skaičius pagrįstoje nuomonėje ir ieškinyje iš esmės liko toks pats.

35 Galiausiai Vokietijos Federacinė Respublika atmeta Komisijos argumentą, kad pagrįstos nuomonės pateikimo dieną 86 Bavarijos teritorijos dar nebuvo žinomos. Iš tiesų tą dieną su 83 iš jų jau kelis mėnesius buvo galima susipažinti internete, o 3 paskutinės buvo paskelbtos internete 2020 m. spalio 21 d., t. y. iki minėtos datos.

– *Teisingumo Teismo vertinimas*

36 Iš suformuotos jurisprudencijos matyti, kad jei ieškinys pateikiamas dėl neįvykdytų bendro pobūdžio įsipareigojimų pagal direktyvos nuostatas, susijusių, be kita ko, su nacionalinių institucijų sistemingu ir ilgalaikiu elgesiu, kuriuo toleruojamos šios direktyvos nuostatų neatitinkančias situacijos, iš principo negalima pašalinti Komisijos galimybės pateikti papildomų įrodymų, kuriais proceso Teisingumo Teisme stadijoje siekiama pagrįsti nurodyto įsipareigojimo

neįvykdymo bendrą ir ilgalaikį pobūdį (šiuo klausimu žr. 2005 m. balandžio 26 d. Sprendimo *Komisija / Airija*, C-494/01, EU:C:2005:250, 37 punktą ir 2021 m. kovo 4 d. Sprendimo Komisija / Jungtinė Karalystė (Ribinės vertės – NO_2), C-664/18, EU:C:2021:171, 80 punktą).

37 Šiomis aplinkybėmis taip pat reikia priminti, kad pagal suformuotą jurisprudenciją Komisija ieškinyje gali patikslinti savo pirminius skundus, tačiau su sąlyga, kad ji nepakeičia ginčo dalyko. Pateikdama naujus įrodymus, skirtus paaiškinti pagrįstoje nuomonėje nurodytiems skundams, susijusiems su bendro pobūdžio įsipareigojimų pagal direktyvos nuostatas neįvykdymu, Komisija nepakeičia ginčo dalyko (šiuo klausimu žr. 2005 m. balandžio 26 d. Sprendimo *Komisija / Airija*, C-494/01, EU:C:2005:250, 38 punktą ir 2021 m. kovo 4 d. Sprendimo Komisija / Jungtinė Karalystė (Ribinės vertės – NO_2), C-664/18, EU:C:2021:171, 81 punktą).

38 Šioje byloje šalys sutaria, kad nors ieškinyje Komisija priekaištauja Vokietijos Federacinei Respublikai dėl to, kad ji prarado 6510 ir 6520 tipų natūralių buveinių ploto iš viso atitinkamai 596 ir 88 teritorijose, 99 ir 2 iš šių teritorijų pagrįstoje nuomonėje nebuvo paminėtos.

39 Vis dėlto Vokietijos Federacinė Respublika neginčija aplinkybės, kad Komisijos išvados dėl šių 101 teritorijos būklės pablogėjimo yra tokio paties pobūdžio kaip ir išvados, nurodytos pagrįstoje nuomonėje grindžiant bendrą ir sistemingą įsipareigojimų neįvykdymą, dėl kurio priekaištaujama šiai valstybei narei. Taigi aplinkybė, kad minėtos teritorijos nebuvo paminėtoje pagrįstoje nuomonėje, nors su kai kuria informacija, susijusia su tomis pačiomis teritorijomis, buvo galima susipažinti internete prieš pateikiant pagrįstą nuomonę, netrukdo Komisijai ja remtis grindžiant savo ieškinį, siekiant įrodyti bendro pobūdžio įsipareigojimų neįvykdymą, dėl kurio ši institucija priekaištauja minėtai valstybei narei. Iš tiesų taip Komisija nepakeitė ginčo dalyko pagal šio sprendimo 36 ir 37 punktuose primintą jurisprudenciją, o tik patikslino pirminius savo skundų pagrindus, pateikdama papildomų įrodymų, kuriais siekiama atskleisti jos nurodomą bendrą ir sistemingą įsipareigojimų nevykdymą.

40 Iš to matyti, kad nepriimtinumu grindžiamas prieštaravimas, susijęs su pagrįstos nuomonės ir ieškinio neatitiktimi, turi būti atmestas.

Dėl nepriimtinumu grindžiamo prieštaravimo, susijusio su ieškinio netikslumu, kiek tai susiję su skundu dėl nepakankamo stebėjimo

– *Šalių argumentai*

41 Vokietijos Federacinė Respublika primena, kad pagal Teisingumo Teismo suformuotą jurisprudenciją ikiteismine procedūra siekiama suteikti atitinkamai valstybei narei galimybę, pirma, įvykdyti įsipareigojimus pagal Sąjungos teisę ir, antra, tinkamai apsiginti nuo Komisijos pateiktų skundų. Be to, pagrįstoje nuomonėje turi būti išsamiai ir nuosekliai išdėstytos priežastys, kurios leido Komisijai įsitikinti, jog valstybė narė neįvykdė vieno iš įsipareigojimų.

42 Taigi šioje byloje, nors Komisija jai priekaištauja dėl to, kad ji neužtikrino „tinkamo“ 6510 ir 6520 tipų buveinių stebėjimo, kaip tai suprantama pagal Buveinių direktyvos 6 straipsnio 2 dalį, nei iš ieškinio, nei iš pagrįstos nuomonės nematyti, kokius konkrečius reikalavimus Komisija kildina iš tokios stebėjimo pareigos, kiek tai susiję su teritorijomis, kuriose yra šių buveinių. Taigi, šios valstybės narės nuomone, neaišku, ką ji turėtų padaryti, kad ištaisytų nurodytą įsipareigojimų neįvykdymą, ir ypač, jei Komisija mano, kad ji turi įgyvendinti specifines stebėjimo priemones dėl kiekvienos atitinkamos saugomos teritorijos arba, jei mano, kad tokių

priemonių buvo imtasi, tačiau jos buvo įgyvendinamos per pernelyg ilgus laikotarpius arba pernelyg paviršutiniškai. Be to, dėl tos pačios priežasties šioje byloje pateikus netikslų ieškinį per procedūrą dėl įsipareigojimų neįvykdymo tampa neįmanoma pasinaudoti gynyba.

43 Taigi pirmasis skundas yra nepriimtinas, nes jam šiuo klausimu trūksta tikslumo.

44 Dublike Komisija prašo atmesti nepriimtinumu grindžiamą prieštaravimą.

45 Ji nurodo, kad Vokietijos Federacinė Respublika klaidingai teigia, jog pirmasis skundas yra netikslus. Ji tvirtina, kad tiek vykstant ikiteisminei procedūrai, tiek ieškinyje aiškiai nustatė, kokie yra iš Buveinių direktyvos 6 straipsnio 2 dalies kylantys teisiniai su stebėjimu susiję reikalavimai.

46 Ši institucija primena nurodžiusi, jog „tinkamos priemonės“, kaip jos suprantamos pagal šią nuostatą, turi apimti nuolatinį „Natura 2000“ teritorijų, kurios patiria stiprų spaudimą ir dideles grėsmes ir kurių apsaugos būklė blogėja, kaip yra Vokietijoje esančių 6510 ir 6520 tipų buveinių atveju, stebėjimą, ir pažymi, kad šio stebėjimo dažnumą ir ypatumus valstybės narės turi pritaikyti prie jų teritorijos buveinių tipų apsaugos būklės ir tendencijų.

47 Komisija priduria, kad, kaip ji vienareikšmiškai nurodė ieškinyje, pagal teisės aktus privaloma vykdyti specifinį reguliarų – bet kuriuo atveju ne retesnį kaip kas dvylika metų – teritorijų stebėjimą. Vis dėlto ji pabrėžia, kad nagrinėjamu atveju, atsižvelgiant į Vokietijos Federacinės Respublikos pateiktus faktinius duomenis, susijusius su šios valstybės narės teritorijoje vykdomu stebėjimu, kuris gali būti vykdomas kas dvylika metų, šis stebėjimas nebuvo „tinkamas“, kaip tai suprantama pagal Buveinių direktyvos 6 straipsnio 2 dalį, atsižvelgiant į nepalankią buveinių tipų būklę ir jų nuolatinį blogėjimą.

48 Triplike Vokietijos Federacinė Respublika palaiko nepriimtinumu grindžiamą prieštaravimą. Nors ji mano, kad Komisijos dublikas leido patikslinti, kad jos pateiktas pirmasis skundas iš esmės susijęs su nepakankamu teritorijų, kuriose yra 6510 ir 6520 tipų buveinių, stebėjimo dažnumu, vis dėlto ji pakartoja, kad skundo pobūdis aiškiai neišplaukia nei iš pagrįstos nuomonės, nei iš ieškinio.

– *Teisingumo Teismo vertinimas*

49 Pirmiausia reikia pažymėti, kad šis Vokietijos Federacinės Respublikos pateiktas nepriimtinumu grindžiamas prieštaravimas nesusijęs su Komisijos argumentais, kad didelis 6510 ir 6520 tipų buveinių ploto praradimas daugelyje šios valstybės narės teritorijoje esančių geografinių teritorijų rodo, kad šios valstybės narės kompetentingos institucijos sistemingai nestebi šių tipų buveinių apsaugos būklės.

50 Iš tiesų pati Vokietijos Federacinė Respublika nurodo, kad Komisijos argumentai susiję su tuo, ar šioje valstybėje narėje atliekamas 6510 ir 6520 tipų buveinių stebėjimas atitinka iš Buveinių direktyvos 6 straipsnio 2 dalies kylančius reikalavimus ir ar minėta valstybė narė ėmėsi „tinkamų priemonių“, kaip tai suprantama pagal šią nuostatą, kad išvengtų būklės blogėjimo.

51 Šiomis aplinkybėmis reikia konstatuoti, kad iš minėtos nuostatos išplaukiantis klausimas dėl apimties ir dažnumo, kuriuo remiasi Vokietijos Federacinė Respublika, siekdama pagrįsti Komisijos argumentų nepriimtinumą, susijęs su bylos esme ir vertinimu, ar šios valstybės narės veiksmais pažeidžiama Buveinių direktyvos 6 straipsnio 2 dalis.

52 Taigi antrasis Vokietijos Federacinės Respublikos nepriimtinumu grindžiamas prieštaravimas taip pat turi būti atmestas.

53 Darytina išvada, kad visas šis ieškinys dėl įsipareigojimų neįvykdymo yra priimtinas.

Dėl esmės

Dėl pirmojo skundo, grindžiamo Buveinių direktyvos 6 straipsnio 2 dalies pažeidimu

– *Šalių argumentai*

54 Pirmuoju skundu Komisija priekaištauja Vokietijos Federacinei Respublikai neįvykdžius įsipareigojimų pagal Buveinių direktyvos 6 straipsnio 2 dalį, nes ji bendrai ir sistemingai nesiėmė tinkamų priemonių, kad būtų išvengta 6510 ir 6520 tipų buveinių būklės blogėjimo jos teritorijoje įsteigtose specialiose saugomose teritorijose.

55 Komisija teigia, kad šios valstybės narės įsipareigojimų neįvykdymas, t. y. tokių tinkamų priemonių nesiėmimas, įrodomas tuo, kad šiose teritorijose buvo prarastas didelis šių tipų buveinių plotas, nebuvo specialiai stebimos teritorijos, kuriose yra minėtų tipų buveinių, taip pat nėra teisiškai privalomų apsaugos priemonių, draudžiančių šių teritorijų perteklinį tręšimą ir per ankstyvą šienavimą.

56 Pirma, dėl prarasto didelio 6510 ir 6520 tipų buveinių ploto specialiose saugomose teritorijose Komisija nurodo, kad 2014 m. *BfN* savo *Grünland-Report* (2014 m. Pievų ataskaita) konstatavo didelius ploto praradimus ir reikšmingą kokybės suprastėjimą, taip pat šių dviejų tipų buveinių būklės blogėjimą nuo 2007 m. Be to, Vokietijos Federacinės Respublikos pagal Buveinių direktyvos 17 straipsnį pateiktos 2001–2006 m., 2007–2012 m. ir 2013–2018 m. laikotarpių ataskaitos patvirtina tokį būklės pablogėjimą.

57 Komisija paaiškina, kad ji atliko Vokietijos valdžios institucijų SDF pateiktų duomenų, susijusių su 2006 m., ir vėlesnių duomenų, t. y. duomenų iš naujausių turimų SDF ir iš tvarkymo planų, susijusių su įvairiomis specialiomis saugomomis teritorijomis, lyginamąją analizę. Iš šios analizės matyti, kad 596 iš 2 027 teritorijų, kuriose yra 6510 tipo buveinių, ir 88 iš 295 teritorijų, kuriose yra 6520 tipo buveinių, labai sumažėjo šių tipų buveinių plotas. Konkrečiau kalbant, nagrinėjamose teritorijose buvo prarasta 49,52 % 6510 tipo buveinės ploto ir 51,07 % 6520 tipo buveinės ploto.

58 Komisija priduria, kad šis didelis teritorijų skaičius pasiskirsto visoje Vokietijos Federacinės Respublikos teritorijoje, o tai rodo bendrą ir sistemingą raidą. Priešingai, nei teigia ši valstybė narė, bendras visų teritorijų, kuriose aptinkama šių tipų buveinių, vertinimas nebuvo būtinas, nes būklės blogėjimas tam tikrose specialiose saugomose teritorijose negalėtų būti kompensuojamas būklės gerėjimu kitose šiose teritorijose.

59 Be to, ši institucija pažymi, kad Vokietijos Federacinė Respublika pripažįsta dalį prarasto ploto, t. y. 977,44 hektaro 6510 tipo buveinės atveju ir 110,49 hektaro 6520 tipo buveinės atveju.

60 Komisija atmeta šios valstybės narės argumentus, kad dalis konstatuotų ploto praradimų nėra „realūs“, jie atsirado tam tikrose teritorijose klaidingai įsteigus „specialias saugomas teritorijas“ ir padarius vertinimo klaidų, dėl kurių 2006 m. buvo neteisingai preliminariai apskaičiuoti teritorijų

dydžiai ir nustatyti atitinkamų buveinių tipai. Ši institucija, ginčydama, kad šios tariamos klaidos pateisina ploto sumažėjimą 6 476,61 hektaro 347 teritorijose, kuriose aptinkamas 6510 tipo buveinių, ir 1 322,16 hektaro ploto sumažėjimą 75 teritorijose, kuriose aptinkamas 6520 tipo buveinės, mano, kad atlikdama lyginamąją analizę ji turėjo teisę remtis Vokietijos Federacinės Respublikos SDF 2006 m. ir vėlesniais metais pateiktais duomenimis.

61 Bet kuriuo atveju Komisija mano, kad jos konstatuoti ploto praradimai yra pernelyg dideli, kad jie būtų laikomi paprasčiausių klaidų rezultatu, nes daugiau kaip 50 % jos ištirtų teritorijų atveju apie 60–100 % nagrinėjamų tipų buveinių ploto buvo prarasta 2006–2017 m. laikotarpiu.

62 Antra, Komisija tvirtina, kad teritorijų, kuriose yra 6510 ir 6520 tipų buveinių, būklės blogėjimą Vokietijoje, be kita ko, lėmė tai, kad kompetentingos Vokietijos institucijos nevykdė tinkamos ir reguliarios šių teritorijų kontrolės. Ji teigia, kad patikrinimų dažnumas priklauso nuo atitinkamo buveinių tipo apsaugos būklės ir tendencijų ir kad valstybė narė, kurios valdžios institucijos reguliariai ir specialiai netikrina specialių saugomų teritorijų, neišvengiamai nevykdo įsipareigojimų pagal Buveinių direktyvos 6 straipsnio 2 dalį.

63 Ši institucija priduria, kad daugelyje Vokietijos Federacinės Respublikos federalinių žemių nėra tikslių žemėlapių, kurie leistų nustatyti, kiek tam tikros saugomos teritorijos tipų buveinių būklės pablogėjo arba bent jau kad žemėlapių atnaujinimo ciklas yra per ilgas. Be to, daugeliu atvejų kompetentingų Vokietijos valdžios institucijų vykdoma kontrolė vykdoma tik pasirinktinai arba dėl įvykio.

64 Trečia, Komisija pažymi, kad 6510 ir 6520 tipų buveinių būklė blogėja Vokietijoje taip pat dėl to, kad ši valstybė narė nepriėmė teisiškai privalomų priemonių, kad specialias saugomas teritorijas apsaugotų nuo jų perteklinio tręšimo ir per ankstyvo šienavimo. Ji pabrėžia, kad Vokietijos Federacinė Respublika pirmenybę teikia sutartiniam požiūriui, kuris nėra pakankamai įpareigojantis ir kuris dėl to negali užkirsti kelio pertekliniam tręšimui ir per ankstyvam šienavimui.

65 Šios institucijos teigimu, neprivalomos rekomendacijos ir tvarkymo planai, taip pat susitarimai dėl sutartinės aplinkos apsaugos negali prisidėti prie specialių saugomų teritorijų apsaugos sistemos veiksmingumo, nes jie ūkininkams yra neprivalomi ir tik skatinamieji.

66 Atsikirsdama Vokietijos Federacinė Respublika prašo atmesti pirmąjį skundą ir teigia nepažeidusi įsipareigojimų pagal Buveinių direktyvos 6 straipsnio 2 dalį.

67 Pirma, ši valstybė narė tvirtina, kad Komisija, remdamasi bendru Vokietijos teritorijų, kuriose yra 6510 ir 6520 tipų buveinių, vertinimu, negali padaryti išvados, kad šiose teritorijose buvo prarasta tiek šių tipų buveinių plotų, kad jie įrodo sisteminį ir nuolatinį įsipareigojimų pagal šią nuostatą nevykdymą.

68 Vokietijos Federacinės Respublikos teigimu, Komisija lyginamojoje analizėje daugiausia dėmesio skyrė nedideliam skaičiui teritorijų, kurių plotas santykinai nedidelis, ir neatsižvelgė į kitose teritorijose padidėjusius plotus.

69 Taigi, jei minėta institucija būtų atlikusi bendrą visų teritorijų, kuriose yra 6510 ir 6520 tipų buveinių, apie kurias Vokietijos Federacinė Respublika pranešė SDF nuo 2006 m. (t. y. 2183 teritorijos, kuriose aptinkamos 6510 tipo buveinės, iš viso apie 85 000 hektarų ploto, ir

330 teritorijos, kuriose aptinkamos 6520 tipo buveinės, iš viso daugiau nei 12 000 hektarų ploto), vertinimą, ji būtų konstatavusi tik 4,27 % ploto praradimą 6520 tipo buveinių atveju ir net 5,22 % ploto padidėjimą 6510 tipo buveinių atveju.

70 Ši valstybė narė priduria, kad su 2006 m. susijusiose SDF buvo padaryta vertinimo ir mokslinių klaidų, kurios vėliau buvo ištaisytos. Šios klaidos iš dalies paaiškina, kodėl nuo 2006 m. sumažėjo registruotas 6510 ir 6520 tipų buveinių plotas.

71 Vokietijos Federacinė Respublika primena, kad Komisija jai priekaištauja dėl atrinktose specialiose saugomose teritorijose prarasto 18 717,14 hektaro ploto 6510 tipo buveinių atveju ir 1 890,35 hektaro ploto 6520 tipo buveinių atveju, nors buvo prarasta tik atitinkamai 977,44 hektaro ir 110,49 hektaro plotų. Taigi minėtose teritorijose šis ploto praradimas atitinka maždaug atitinkamai 5,4 % ir 6,2 % visų minėtų tipų buveinių plotų.

72 Vokietijos Federacinė Respublika pažymi, kad jeigu būtų atsižvelgiama tik į Komisijos atrinktas teritorijas ir būtų daroma prielaida, jog šiose teritorijose visi 6510 ir 6520 tipų buveinių plotų trūkumai, kurių atsiradimo priežastis nėra aiški, gali būti paaiškinami realiu ploto sumažėjimu, šie ploto praradimai atitiktų apie 11 000 hektarų ploto 6510 tipo buveinių atveju ir maždaug 360 hektarų ploto 6520 tipo buveinių atveju.

73 Ši valstybė narė taip pat teigia, kad nors 2014 m. Pievų ataskaita ir pagal Buveinių direktyvos 17 straipsnį pateiktos 2001–2006 m., 2007–2012 m. ir 2013–2018 m. laikotarpių ataskaitos patvirtina tam tikrą šių tipų buveinių ploto sumažėjimą, konstatuotas ploto praradimas nėra pakankamai reikšmingas, kad būtų galima nustatyti sisteminį ir nuolatinį pažeidimą.

74 Antra, Vokietijos Federacinė Respublika tvirtina, kad Buveinių direktyvos 6 straipsnio 2 dalyje nėra jokio privalomo reikalavimo, susijusio su valstybėms narėms tenkančia stebėjimo pareiga, ir nenurodomos specifinės priemonės, kurių jos privalo imtis šiuo klausimu, todėl jos turi diskreciją nustatyti stebėjimo tvarką.

75 Vokietijos Federacinės Respublikos nuomone, Buveinių direktyvos 6 straipsnio 2 dalyje numatyto stebėjimo pakanka, jeigu jis leidžia nustatyti priemones, kurių reikia imtis įvairiose specialiose saugomose teritorijose, kad būtų veiksmingai išvengta buveinių tipų būklės blogėjimo.

76 Ši valstybė narė tvirtina, kad tinkamai stebi teritorijas, kuriose yra 6510 ir 6520 tipų buveinių, nepaisant to, kad, atsižvelgiant į valstybės federalinę santvarką, atskirose federalinėse žemėse stebėjimas vykdomas skirtingai.

77 Vokietijos Federacinė Respublika pažymi, kad Komisija neteigia, jog pasitelkus kitą stebėjimo būdą buvo galima išvengti ploto praradimų, dėl kurių jai priekaištaujama.

78 Trečia, ši valstybė narė primena, kad Buveinių direktyvos 6 straipsnio 2 dalyje vartojama sąvoka „tinkamos priemonės“ reiškia, kad valstybėms narėms suteikiama diskrecija perkeliant šią direktyvą į nacionalinę teisę, kad prevencinės priemonės turi būti laikomos tinkamomis, o valstybės narės gali laisvai nuspręsti, kaip įgyvendinti prevencines priemones, nes nustatyti draudimus nėra privalomi.

79 Ji teigia, kad tai, jog plotai paliekami visiškai nenaudojami dėl to, kad atsisakoma juos naudoti, taip pat yra 6510 ir 6520 tipų buveinių būklei poveikį darantis veiksnys, dėl kurio taip pat reikia imtis atitinkamų priemonių.

80 Vokietijos Federacinė Respublika pažymi, kad iš Buveinių direktyvos 6 straipsnio 2 dalies neišplaukia jokia pareiga imtis priemonių, kad būtų nustatytas draudimas šienauti tam tikrais metų laikotarpiais ir nustatomos maksimalios tręšimo ribinės vertės. Be to, būtų sunku tiksliai numatyti, kada turėtų būti pirmą kartą nušienauta, ir nustatyti, ar leidžiama tręšti ir, jei taip, kokiu mastu, arba net, nelygu atvejis, ar tai būtina.

81 Ši valstybė narė pabrėžia, kad Komisija nepagrindė, kodėl teisės aktų nuostatos suteiktų veiksmingesnę aplinkos apsaugą, negu tai būtų pasiekta sudarant sutartis dėl aplinkos apsaugos, ir neįrodė, kad nacionalinės priemonės, kuriomis Vokietijoje siekiama užkirsti kelią teritorijų, kuriose yra 6510 ir 6520 tipų buveinių, pertekliniam tręšimui ir per ankstyvam šienavimui, yra netinkamos. Be to, Komisija nepaaiškino, kaip teisės aktų nuostatos, susijusios su tręšimu ir šienavimu, galėjo užkirsti kelią jos nurodomiems ploto praradimams.

82 Galiausiai ši valstybė narė mano, kad sutarčių sudarymas dėl aplinkos apsaugos yra tinkamesnis būdas, atsižvelgiant į Buveinių direktyvos 6 straipsnio 2 dalies išankstinį pobūdį, nei teisės aktuose nustatomas naudojimo būdas. Nors toks sutartinis požiūris negali užtikrinti, kad nebus jokio būklės pablogėjimo, jis paprastai yra veiksmingas ir reikalauja reguliaraus stebėjimo.

– *Teisingumo Teismo vertinimas*

83 Pirmiausia primintina, kad Buveinių direktyvos 6 straipsnyje valstybėms narėms nustatomi tam tikri įpareigojimai ir specialios procedūros, kuriomis, kaip matyti iš šios direktyvos 2 straipsnio 2 dalies, siekiama užtikrinti, kad bus palaikoma ar prireikus atkurta palanki natūralių buveinių ir ypač specialių saugomų teritorijų apsaugos būklė (2018 m. balandžio 12 d. Sprendimo *People Over Wind ir Sweetman*, C-323/17, EU:C:2018:244, 23 punktas).

84 Pagal Buveinių direktyvos 6 straipsnį priemonės, išvardytos šioje nuostatoje, skirstomos į tris kategorijas: apsaugos, prevencines ir kompensacines, kurios numatytos atitinkamai šio straipsnio 1, 2 ir 4 dalyse. Šiomis aplinkybėmis minėto straipsnio 2 dalyje nurodytų priemonių tikslas yra apsaugoti teritorijas nuo jų būklės blogėjimo (šiuo klausimu žr. 2023 m. birželio 29 d. Sprendimo *Komisija / Airija (Specialių saugomų teritorijų apsauga)*, C-444/21, EU:C:2023:524, 147 ir 148 punktus bei juose nurodytą jurisprudenciją).

85 Pagal Buveinių direktyvos 6 straipsnio 2 dalį valstybės narės imasi tinkamų priemonių, siekdamos specialiose saugomose teritorijose išvengti natūralių buveinių ir rūšių buveinių būklės blogėjimo, taip pat rūšių, kurių apsaugai buvo įsteigtos specialios saugomos teritorijos, trikdymo, jei toks trikdymas galėtų būti reikšmingas siekiant šioje direktyvoje nustatytų tikslų.

86 Šioje nuostatoje valstybėms narėms nustatyta bendra pareiga imtis tinkamų priemonių tam, kad specialiose saugomose teritorijose būtų išvengta buveinių būklės blogėjimo ir rūšių, kurių apsaugai šios teritorijos buvo įsteigtos, reikšmingo trikdymo (2021 m. birželio 24 d. Sprendimo *Komisija / Ispanija (Donjannos gamtinio regiono blogėjimas)*, C-559/19, EU:C:2021:512, 153 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

87 Kad būtų nustatytas įsipareigojimų pagal Buveinių direktyvos 6 straipsnio 2 dalį nevykdymas, Komisija neturi konstatuoti, kad egzistuoja priežastinis ryšis tarp atitinkamos valstybės narės veikimo ar neveikimo ir atitinkamų buveinių būklės blogėjimo ar reikšmingo atitinkamų rūšių trikdymo. Iš tiesų, pakanka, kad ši institucija nustatytų, jog yra tikimybė arba grėsmė, kad toks

veikimas ar neveikimas sukels šių buveinių būklės blogėjimą ar reikšmingą šių rūšių trikdymą (2021 m. birželio 24 d. Sprendimo *Komisija / Ispanija (Donjannos gamtinio regiono blogėjimas)*, C-559/19, EU:C:2021:512, 155 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

88 Be to, reikia pažymėti, kad, nepažeidžiant vienu ir kitu atveju Komisijai tenkančios pareigos pateikti įrodymų, *a priori* niekas jai netrukdo tuo pat metu konstatuoti įsipareigojimų neįvykdymo pagal direktyvos nuostatas dėl valstybės narės valdžios institucijų elgesio konkrečiais atvejais, kurie nustatomi individualiai, ir įsipareigojimų neįvykdymo pagal šias nuostatas dėl to, kad valdžios institucijos taikė šioms nuostatoms prieštaraujančią bendrą praktiką, kurią prireikus atskleidžia šie konkretūs atvejai (2023 m. birželio 29 d. Sprendimo *Komisija / Airija (Specialių saugomų teritorijų apsauga)*, C-444/21, EU:C:2023:524, 165 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

89 Jeigu Komisija pateikė pakankamai įrodymų, kad valstybės narės valdžios institucijos taikė pasikartojančią ir nuolatinę direktyvos nuostatoms prieštaraujančią praktiką, ši valstybė narė turi iš esmės ir išsamiai užginčyti pateiktus duomenis ir jų išplaukiančias pasekmes (2023 m. birželio 29 d. Sprendimo *Komisija / Airija (Specialių saugomų teritorijų apsauga)*, C-444/21, EU:C:2023:524, 166 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

90 Tuo pat metu, atsižvelgiant į jai tenkančią pareigą įrodyti nurodomą įsipareigojimų neįvykdymą, Komisija, prisidengdama skundais atitinkamai valstybei narei dėl bendro ir nuolatinio įsipareigojimų pagal Sąjungos teisę nevykdymo, negali nesilaikyti pareigos pateikti įsipareigojimų neįvykdymo, dėl kurio prieštaraujama, įrodymų remdamasi konkrečiais duomenimis, patvirtinančiais konkrečių jos nurodytų nuostatų pažeidimą, ir remtis tik prielaidomis ar scheminiais priežastiniais ryšiais (2023 m. birželio 29 d. Sprendimo *Komisija / Airija (Specialių saugomų teritorijų apsauga)*, C-444/21, EU:C:2023:524, 167 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

91 Be to, Komisija gali prašyti Teisingumo Teismo konstatuoti įsipareigojimų neįvykdymą dėl to, kad nepasiektas Sąjungos teisės aktu siekiamas rezultatas (šiuo klausimu žr. 2003 m. balandžio 10 d. Sprendimo *Komisija / Vokietija*, C-20/01 ir C-28/01, EU:C:2003:220, 30 punktą ir 2019 m. rugsėjo 5 d. Sprendimo *Komisija / Italija (Bakterija Xylella fastidiosa)*, C-443/18, EU:C:2019:676, 77 punktą).

92 Galiausiai reikia pažymėti, kad nors Buveinių direktyvos 6 straipsnio 2 dalyje nustatyta bendra pareiga imtis tinkamų apsaugos priemonių, kad, be kita ko, būtų išvengta buveinių būklės blogėjimo, šioje nuostatoje nenumatyta, kokių specifinių priemonių turi imtis valstybės narės, o tai reiškia, kad taikydamos šią nuostatą valstybės narės turi didelę diskreciją (šiuo klausimu žr. 2016 m. sausio 14 d. Sprendimo *Grüne Liga Sachsen ir kt.*, C-399/14, EU:C:2016:10, 36, 37 ir 40 punktus).

93 Iš šių pirminių pastabų matyti, kad Komisija, kuri yra vienintelė kompetentinga nuspręsti, ar reikia pradėti procedūrą dėl įsipareigojimų neįvykdymo pagal SESV 258 straipsnį, gali kreiptis į Teisingumo Teismą su ieškiniu, kad šis konstatuotų, jog valstybė narė sistemingai ir nuolat nevykdė savo bendros pareigos imtis tinkamų priemonių pagal Buveinių direktyvos 6 straipsnio 2 dalį, leidžiančių išvengti natūralių buveinių būklės blogėjimo specialiose saugomose teritorijose. Kai Komisija priekaištauja šiai valstybei narei dėl tokio sistemingo ir nuolatinio įsipareigojimų nevykdymo, nustačiusi tikimybę arba grėsmę, kad nesiėmus tokių priemonių gali pablogėti

minėtų natūralių buveinių būklė, ir nurodydama konkrečius atvejus, atskleidžiančius šį įsipareigojimų neįvykdymą, ši valstybė narė turi ginčyti Komisijos nurodytas teisines ir faktines aplinkybes ir paneigti tokios nurodomos pasekmės egzistavimo faktą.

94 Šioje byloje Komisija priekaištauja Vokietijos Federacinei Respublikai neįvykdžius įsipareigojimų pagal Buveinių direktyvos 6 straipsnio 2 dalį, nes ji bendrai ir sistemingai nesiėmė tinkamų priemonių, kad būtų išvengta 6510 ir 6520 tipų buveinių būklės blogėjimo joms įsteigtose specialiose saugomose teritorijose. Šios institucijos manymu, įsipareigojimų nevykdymas, t. y. tokių tinkamų priemonių nesiėmimas, įrodomas tuo, kad šiose teritorijose buvo prarasti dideli šių tipų buveinių plotai, šios teritorijos, kuriose yra minėtų tipų buveinių, nėra specialiai stebimos, taip pat nėra teisiškai privalomų apsaugos priemonių, draudžiančių minėtų teritorijų perteklinį tręšimą ir per ankstyvą šienavimą.

95 Pirma, dėl teiginio, kad pablogėjo 6510 ir 6520 tipų buveinių būklė, kaip tai suprantama pagal Buveinių direktyvos 6 straipsnio 2 dalį, nes Vokietijoje esančiose specialiose saugomose teritorijose prarasta daug šių tipų buveinių ploto, Teisingumo Teismas jau yra pažymėjęs, kad atsižvelgiant į tai, jog ta pačia nuostata siekiama apsaugoti teritorijas nuo galimo būklės blogėjimo, gali reikėti imtis priemonių, kad būtų užkirstas kelias išoriniam žmogaus sukeltam kenkimui ir trikdymui, taip pat priemonių, kurios neleistų natūralaus vystymosi, galinčio bloginti rūšių ir natūralių buveinių, esančių specialiose saugojamose teritorijose, apsaugos būklę (šiuo klausimu žr. 2023 m. birželio 29 d. Sprendimo *Komisija / Airija (Specialių saugomų teritorijų apsauga)*, C-444/21, EU:C:2023:524, 148 ir 149 punktus bei juose nurodytą jurisprudenciją).

96 Be to, atsižvelgiant į tai, kad Buveinių direktyvos 6 straipsnio 2 dalis taikoma teritorijų lygmeniu, ir kadangi valstybės narės privalo kiekvienoje teritorijoje vengti reikšmingo natūralių buveinių būklės blogėjimo, tam tikros teritorijos būklės blogėjimas negali būti kompensuojamas kitų teritorijų būklės gerėjimu.

97 Taigi, siekiant įvertinti, ar Vokietijos Federacinė Respublika bendrai ir sistemingai pažeidė Buveinių direktyvos 6 straipsnio 2 dalį, reikia išnagrinėti, ar Komisija nustatė, kad daugelyje šios valstybės narės tipinių teritorijų 6510 ir 6520 tipų buveinių plotų praradimai buvo reikšmingi ir kad tikėtina, jog šių tipų buveinių plotų sumažėjo dėl to, kad ši valstybė narė nesiėmė tinkamų priemonių.

98 Visų pirma dėl 6510 ir 6520 tipų buveinių ploto praradimų Vokietijoje Komisija teigia, kad šio ieškinio tikslais atlikta analizė, pagrįsta šios valstybės narės SDF, susijusiose su 2006 m., pateiktų duomenų palyginimu su naujausiais SDF pateiktais duomenimis ir skirtingoms teritorijoms parengtais tvarkymo planais, parodė, kad buvo prarasta daug ploto 596 iš 2 027 teritorijų, kuriose yra 6510 tipo buveinių, ir 88 iš 295 teritorijų, kuriose yra 6520 tipo buveinių, šie praradimai sudarė 49,52 % 6510 tipo buveinių ploto ir 51,07 % 6520 tipo buveinių ploto. Šios institucijos teigimu, didelis teritorijų, kuriose nustatytas didelis ploto sumažėjimas, skaičius ir geografinis atitinkamų teritorijų pasiskirstymas visoje Vokietijoje rodo, kad tai yra bendras ir sisteminis pokytis.

99 Ginčydama šiuos vertinimus, Vokietijos Federacinė Respublika tvirtina, kad vertindama ploto pokyčius Komisija suklydo pasiremdama SDF pateiktais 2006 m. duomenimis apie šiuos buveinių tipus, nes jose buvo klaidų. Vis dėlto reikia pažymėti, kad, net ištaisius šias klaidas, 81 teritorijoje, kurioje aptinkama 6510 tipo buveinių, ir 15 teritorijų, kuriose yra 6520 tipo buveinių, konstatuojamas ploto praradimas.

100 Be to, ši valstybė narė nurodo, kad pagal nuo 2006 m. pateiktas SDF 6510 tipo buveinės užėmė iš viso maždaug 85 000 hektarų ploto, o 6520 tipo buveinės – daugiau nei 12 000 hektarų ploto, nors teritorijose, į kurias Komisija atsižvelgė, ši institucija pranešė apie prarastus 18 717,14 hektaro ploto 6510 tipo buveinių ir 1 890,35 hektaro ploto 6520 tipo buveinių atveju. Šios valstybės narės nuomone, iš tikrųjų šiose teritorijose prarasti plotai sudarė atitinkamai tik 977,44 hektaro ir 110,49 hektaro.

101 Taip pat svarbu pažymėti, kad Vokietijos Federacinė Respublika pripažįsta negalinti pateikti jokio pagrindimo ar paaiškinimo dėl tam tikrų teritorijų, į kurias Komisija atsižvelgė, kai 6510 tipo buveinių atveju buvo prarasta 11 000 hektarų ploto, o 6520 tipo buveinių atveju – maždaug 360 hektarų ploto.

102 Šios valstybės narės atsiliepimo į ieškinį B.4 priede pateikti duomenys patvirtina šį teiginį, nes pagal juos, kaip išvados 73 punkte pažymėjo generalinis advokatas, šie „nepaaiškinti praradimai“ daugiau nei 200 teritorijų, kuriose yra 6510 tipo buveinių, sudaro ne mažiau kaip 9 853,38 hektaro ploto, o 24 teritorijose, kuriose aptinkama 6520 tipo buveinių, – ne mažiau kaip 249,78 hektaro ploto.

103 Atsižvelgiant į šias aplinkybes, konstatuotina, kad Komisija įrodė, jog daugelyje Vokietijos Federacinės Respublikos teritorijoje esančių teritorijų buvo prarasti dideli 6510 ir 6520 tipų buveinių plotai.

104 Be to, dėl klausimo, ar šie ploto praradimai šiai valstybei narei yra reprezentatyvūs, pakanka pažymėti, kad nagrinėjamos teritorijos, kiek tai susiję su 6510 tipo buveinėmis, yra dešimtyje federalinių žemių, o kiek tai susiję su 6520 tipo buveinėmis – penkiose šios valstybės narės federalinėse žemėse, kuriose yra šešiolika miestų, įskaitant tris federalinių žemių statusą turinčius miestus: Berlyną, Brėmeną ir Hamburgą.

105 Galiausiai reikia konstatuoti, kad Komisija pakankamai įrodė tikimybę, jog šį buveinių tipų būklės blogėjimą lėmė tinkamų priemonių, leidžiančių išvengti tokio blogėjimo, nesiėmimas, ir kad Vokietijos Federacinė Respublika nepateikė jokių įrodymų, galinčių paneigti šią tikimybę.

106 Antra, dėl Komisijos argumentų, kad specialaus stebėjimo nevykdymas specialiose saugomose teritorijose, kurios Vokietijoje buvo įsteigtos dėl 6510 ir 6520 tipų buveinių, prisidėjo prie šių buveinių tipų būklės blogėjimo, reikia priminti, kad, kaip matyti iš šio sprendimo 92 ir 93 punktų, Buveinių direktyvos 6 straipsnio 2 dalis, kurioje nustatyta bendra pareiga išvengti natūralių buveinių būklės blogėjimo, kiekvienai valstybei narei palieka diskreciją ją taikant ir kad, be kita ko, kai Komisija priekaištauja valstybei narei dėl sistemingo ir nuolatinio šios pareigos nevykdymo, įrodydama tikimybę, jog dėl jos neveikimo blogėja šių natūralių buveinių būklė, ši valstybė narė turi paneigti šios institucijos nurodytas teisines ir faktines aplinkybes.

107 Šioje byloje, pirma, nustačiusi, kad daugelyje Vokietijos Federacinės Respublikos teritorijoje esančių geografinių teritorijų prarasti dideli 6510 ir 6520 tipų buveinių plotai, Komisija teigia, kad šie praradimai yra požymis, jog šios valstybės narės kompetentingos institucijos sistemingai nevykdo šių tipų buveinių apsaugos būklės stebėjimo.

108 Atsižvelgiant į tai, kad, remiantis šios institucijos pateiktais paaiškinimais, tikėtina, jog toks nepakankamas šių institucijų stebėjimas prisidėjo prie minėtų tipų buveinių būklės blogėjimo teritorijose, kuriose aptinkama šių buveinių tipų ir kurių apsaugos būklės raida yra nepalanki, Vokietijos Federacinė Respublika turi pateikti įrodymų, patvirtinančių, kad ji nepažeidė įsipareigojimų, susijusių su specialių stebėjimo priemonių taikymu šiose teritorijose.

109 Kita vertus, dėl Komisijos skundo, kad nebuvo imtasi specialių stebėjimo priemonių, Vokietijos Federacinė Respublika pateikia bendrą stebėjimo sistemos aprašymą tiek federaliniu, tiek federalinių žemių lygmeniu ir tam tikrų specifinių stebėjimo priemonių, kurių gali būti imtasi tais pačiais lygmenimis, aprašymą. Taigi ji mano, kad savo teritorijoje ji vykdo tinkamą 6510 ir 6520 tipų buveinių stebėjimą. Vis dėlto reikia konstatuoti, kad šiomis aplinkybėmis ši valstybė narė tik iš dalies atmeta Komisijos teiginius, kad kai kuriose federalinėse žemėse nėra žemėlapių, kurie tiksliai atvaizduotų teritorijas, kuriose aptinkama šių tipų buveinių, kad žemėlapių atnaujinimo ciklas yra per ilgas arba kad šių tipų buveinių būklė netikrinama, o jei tikrinama, tai tik pasirinktinai arba dėl įvykio.

110 Taigi reikia pažymėti, kad Vokietijoje atitinkamoms teritorijoms taikomos stebėjimo priemonės nėra pakankamai specifinės, reguliarios ir tinkamai taikomos, kad būtų galima laikyti, jog šis stebėjimas yra tinkamas, kaip tai suprantama pagal Buveinių direktyvos 6 straipsnio 2 dalį.

111 Trečia, kiek tai susiję su Komisijos argumentais, kad Vokietijoje 6510 ir 6520 tipų buveinių būklė pablogėjo dar ir dėl to, kad ši valstybė narė nepriėmė teisiškai privalomų priemonių, skirtų užkirsti kelią pertekliniam teršimui ir per ankstyvam šienavimui, kad būtų apsaugotos specialios saugomos teritorijos, ir, atvirkščiai, pirmenybę teikia susitarimams dėl sutartinės aplinkos apsaugos bei neprivalomoms rekomendacijoms ir tvarkymo planams, reikia pažymėti, kad šalys neginčija, jog dėl teritorijų, kuriose aptinkama šių tipų buveinių, perteklinio tręšimo ir per ankstyvo šienavimo šių tipų buveinių būklė blogėja, o pagal Buveinių direktyvos 6 straipsnio 2 dalį valstybės narės įpareigojamos imtis priemonių, kurios leistų išvengti šio blogėjimo.

112 Dėl šių priemonių pobūdžio Vokietijos Federacinė Respublika, remdamasi 2010 m. spalio 14 d. Sprendimo *Komisija / Austrija*, C-535/07, EU:C:2010:602) 63 punktu, teigia, jog neatrodo, kad norint pasiekti šį tikslą būtinai reikia nustatyti specifinius draudimus ir kad šis tikslas gali būti pasiektas atitinkamų teritorijų naudotojus saistančiomis sutartimis dėl apsaugos, taip pat neprivalomomis rekomendacijomis ir tvarkymo planais.

113 Šiuo klausimu Teisingumo Teismas jau yra nusprendęs, kad Buveinių direktyvos 6 straipsnio 2 dalyje numatytas apsaugos lygis turi būti nustatytas, be kita ko, atsižvelgiant į atitinkamos teritorijos apsaugos tikslus (2024 m. rugsėjo 12 d. Sprendimo *Elliniki Ornithologiki Etaireia ir kt.*, C-66/23, EU:C:2024:733, 43 punktas).

114 Taigi, kadangi, kaip priminta šio sprendimo 84 punkte, kiek teritorijų, kurioms taikoma ši nuostata, apsaugos tikslas yra apsaugoti šias teritorijas nuo būklės blogėjimo, tai, kad nėra teisiškai privalomos nuostatos, pagal kurią būtų draudžiamas teritorijų, kuriose yra 6510 ir 6520 tipų buveinių, perteklinis tręšimas ir per ankstyvas šienavimas, neleidžia Vokietijos Federacinei Respublikai įvykdyti Buveinių direktyvos 6 straipsnio 2 dalies reikalavimų.

115 Be to, nors ši valstybė narė nurodo, kad egzistuoja minėtų teritorijų naudotojus saistančios sutartys dėl apsaugos, ji neįrodė, kad šios sutartys turi teisiškai privalomos nuostatos, kuria tose pačiose teritorijose uždraudžiamas perteklinis tręšimas ir per ankstyvas šienavimas, poveikį.

116 Taigi, nesiėmusi teisiškai privalomų apsaugos priemonių, uždraudžiančių perteklinį tręšimą ir per ankstyvą šienavimą teritorijose, kuriose yra 6510 ir 6520 tipų buveinių, Vokietijos Federacinė Respublika pažeidė Buveinių direktyvos 6 straipsnio 2 dalį.

117 Tokiomis aplinkybėmis reikia konstatuoti, kad bendrai ir sistemingai nesiėmusi tinkamų priemonių, kad būtų išvengta Buveinių direktyvos I priede išvardytų tinklo „Natura 2000“ saugomų 6510 ir 6520 tipų buveinių būklės blogėjimo joms įsteigtose teritorijose, Vokietijos Federacinė Respublika neįvykdė įsipareigojimų pagal šios direktyvos 6 straipsnio 2 dalį.

Dėl antrojo skundo, pagrįsto Buveinių direktyvos 4 straipsnio 1 dalies antros pastraipos pažeidimu

– *Šalių argumentai*

118 Antrajame skunde Komisija priekaištauja Vokietijos Federacinei Respublikai neįvykdžius įsipareigojimų pagal Buveinių direktyvos 4 straipsnio 1 dalies antrą pastraipą, nes ji bendrai ir sistemingai nepateikė atnaujintų duomenų apie teritorijas, kuriose yra 6510 ir 6520 tipų buveinių.

119 Ji pažymi, kad 202 iš 596 teritorijų, kuriose yra 6510 tipo buveinių, ir 14 iš 88 teritorijų, kuriose yra 6520 tipo buveinių, paskutinės SDF nebuvo atnaujintos, nes jose nebuvo pateikta faktinių duomenų, susijusių su šių tipų buveinių plotu. Kadangi tai susiję su dešimtimi iš šešiolikos Vokietijos Federacinės Respublikos federalinių žemių, tai yra sistemingas SDF neatnaujinimas.

120 Komisija teigia, kad, nepaisant to, jog Buveinių direktyvos 4 straipsnio 1 dalies antroje pastraipoje aiškiai nereikalaujama, kad valstybės narės reguliariai teiktų atnaujintus duomenis apie kiekvienos specialios saugomos teritorijos plotą, ši atnaujinimo pareiga kyla iš kontekstinio ir teleologinio šios nuostatos aiškinimo.

121 Ši institucija patikslina, kad šie duomenys būtini, kad būtų užtikrintas Buveinių direktyvos 2 straipsnyje nurodytų apsaugos tikslų laikymasis. Be to, ji primena pagal šios direktyvos 9 straipsnį turinti periodiškai vertinti „Natura 2000“ indėlį siekiant minėtos direktyvos 2 ir 3 straipsniuose nurodytų tikslų.

122 Tokių reguliariai atnaujinamų duomenų pateikimo svarba taip pat aiškiai nurodyta šios direktyvos 17 straipsnyje – jame reikalaujama, kad valstybės narės kas šešerius metus pateiktų ataskaitą, kurioje išsamiai aprašytų priemones, kurių buvo imtasi, ir kiekvienos teritorijos būklės pagerinimą.

123 Komisija pabrėžia, kad Buveinių direktyvos 4 straipsnio 1 dalies antros pastraipos aiškinimas, pagal kurį reikalaujama tik „pirmojo“ duomenų perdavimo, neleidžia pakankamai užtikrinti apsaugos tikslų įgyvendinimo, nes specialios saugomos teritorijos ir buveinių tipai nuolat kinta.

124 Ši institucija priduria, kad Įgyvendinimo sprendime 2011/484 ji patvirtino šiuo metu galiojančią SDF, skirtą duomenims apie „Natura 2000“ teritorijas perduoti, ir kad šio įgyvendinimo sprendimo 4 konstatuojamojoje dalyje ši reguliaraus atnaujinimo pareiga paaiškinama nurodant, kad „standartinės „Natura 2000“ duomenų formos turinį reikėtų reguliariai atnaujinti remiantis geriausia turima informacija apie kiekvieną tinklo teritoriją, kad Komisija galėtų atlikti savo koordinuojamąjį vaidmenį“.

125 Galiausiai Komisija pažymi, kad dauguma valstybių narių pripažįsta, jog reikia nuolat atnaujinti SDF, ir jai pateikia kasmet atnaujinamus duomenis.

126 Vokietijos Federacinė Respublika prašo atmesti šį skundą.

127 Ji pažymi, kad Buveinių direktyvos 4 straipsnio 1 dalies antroje pastraipoje nustatyta valstybių narių pareiga vieną kartą pateikti išsamią informaciją apie Bendrijos svarbos teritorijas, o ne pareiga atnaujinti šiuos duomenis.

128 Sisteminis aiškinimas patvirtina šį pažodinį aiškinimą, nes šis 4 straipsnis susijęs su pranešimo apie teritorijas procedūra bei Bendrijos svarbos teritorijų sąrašų sudarymu, o ne su vėlesniu keitimusi informacija su Komisija; be to, šį keitimąsi reglamentuoja nuostatos, esančios kitame šios direktyvos skirsnyje „Informavimas“ ir konkrečiai jos 17 straipsnyje.

129 Ši valstybė narė pažymi, kad jei Sąjungos teisės aktų leidėjas būtų norėjęs nustatyti pareigą reguliariai atnaujinti duomenis, jis tai būtų aiškiai numatęs, kaip jis tai padarė Buveinių direktyvos 17 straipsnyje nustatyto įpareigojimo kas šešerius metus parengti pagal šią direktyvą priimtų nuostatų taikymo ataskaitą atveju.

130 Vokietijos Federacinė Respublika tvirtina, kad tokios pareigos atnaujinti duomenis nebuvimas taip pat išplaukia iš Įgyvendinimo sprendimo 2011/484 priede pateiktų aiškinamųjų pastabų, nes jomis valstybėms narėms tik „griežtai rekomenduojama“ „pakankamai dažnai“ ir „remiantis geriausia turima informacija“ atnaujinti į SDF įtrauktus duomenis, nereikalaujant reguliariai jų išsamiai atnaujinti.

– *Teisingumo Teismo vertinimas*

131 Iš Buveinių direktyvos 4 straipsnio 1 dalies antros pastraipos pirmo sakinio matyti, kad teritorijų sąrašas, kuriame nurodomi jos teritorijoje vietiniai I priedo natūralių buveinių tipai ir II priedo rūšys, aptinkamos tose teritorijose, perduodamas Komisijai „[p]er trejus metus nuo šios direktyvos paskelbimo kartu su informacija apie kiekvieną teritoriją“.

132 Pagal šią nuostatą valstybės narės privalo pateikti, be kita ko, geografinių teritorijų sąrašą ir su jomis susijusią informaciją per nustatytą terminą, t. y. per trejus metus nuo šios direktyvos paskelbimo. Taigi, kaip pažymi Vokietijos Federacinė Respublika, minėtos sąvokos aiškiai susijusios su vienkartiniu informacijos teikimu.

133 Reikia konstatuoti, kad iš Buveinių direktyvos 4 straipsnio 1 dalies antros pastraipos formuluotės neišplaukia pareiga valstybėms narėms, perdavusioms šioje nuostatoje numatytus duomenis, juos reguliariai atnaujinti.

134 Šios nuostatos kontekstinė analizė neleidžia aiškinti kitaip.

135 Iš tiesų, viena vertus, Buveinių direktyvos 4 straipsnyje numatyta „specialių saugomų teritorijų“ steigimo procedūra vyksta keliais etapais.

136 Taigi, visų pirma, remiantis šios direktyvos 4 straipsnio 1 dalimi, kiekviena valstybė narė siūlo teritorijų sąrašą, be kita ko, nurodydama, kokio tipo natūralios buveinės aptinkamos tose teritorijose, ir šį sąrašą kartu su kita įvairia informacija apie šias teritorijas perduoda Komisijai. Be to, pagal minėtos direktyvos 4 straipsnio 2 dalį Komisija, remdamasi valstybių narių pateiktais

sąrašais, sudaro teritorijų, atrinktų kaip „Bendrijos svarbos teritorijos“, sąrašą. Galiausiai pagal tos pačios direktyvos 4 straipsnio 4 dalį, atrinkusi Bendrijos svarbos teritoriją, atitinkama valstybė narė ją įsteigia kaip „specialią saugomą teritoriją“.

137 Darytina išvada, kad Buveinių direktyvos 4 straipsnio 1 dalies antroje pastraipoje reglamentuojamas tik pirmasis procedūros, kurios turi laikytis valstybės narės ir Komisija, kad būtų tinkamai įsteigtos specialios saugomos teritorijos, etapas.

138 Kita vertus, nors tiesa, kad, kaip pažymi Komisija, pareiga reguliariai atnaujinti duomenis kyla iš šios direktyvos 17 straipsnio, kiek juo valstybės narės įpareigojamos kas šešerius metus parengti ataskaitą, kurioje, be kita ko, išsamiai nurodytų priemones, kurių imtasi nacionaliniu lygmeniu, ir šių priemonių poveikį kiekvienos teritorijos apsaugos būklei, tame pačiame 17 straipsnyje nėra jokios nuorodos į Buveinių direktyvos 4 straipsnį ir apskritai nieko, kas leistų šio 4 straipsnio 1 dalies antrą pastraipą aiškinti taip, kad valstybės narės privalo reguliariai teikti naujausius duomenis apie specialias saugomas teritorijas.

139 Dėl Buveinių direktyvos 2 ir 3 straipsniuose nurodytų apsaugos tikslų reikia priminti, kad pagal šios direktyvos 9 straipsnį Komisija periodiškai vertina „Natura 2000“ indėlį siekiant šių tikslų. Šiuo tikslu pagal minėtos direktyvos 4 straipsnio 1 dalies antrą pastraipą ši institucija priėmė Įgyvendinimo sprendimą 2011/484, kurio 4 konstatuojamojoje dalyje nurodyta, kad „Natura 2000“ SDF turinį reikėtų reguliariai atnaujinti remiantis geriausia turima informacija apie kiekvieną tinklo teritoriją.

140 Vis dėlto, kaip išvados 98 punkte pažymėjo generalinis advokatas, net darant prielaidą, kad valstybių narių pareiga reguliariai atnaujinti kiekvienos specialios saugomos teritorijos duomenis gali būti kildinama iš Buveinių direktyvos 9 straipsnio, tokia pareiga neišplaukia iš šios direktyvos 4 straipsnio 1 dalies antros pastraipos.

141 Be to, aiški ir tiksli nuostatos formuluotė neturėtų tapti visiškai neveiksminga dėl aiškinimo atsižvelgiant į nuostatos tikslą (šiuo klausimu žr. 2007 m. kovo 22 d. Sprendimo *Komisija / Belgija*, C-437/04, EU:C:2007:178, 56 punktą ir 2022 m. rugsėjo 20 d. Sprendimo *VD ir SR*, C-339/20 ir C-397/20, EU:C:2022:703, 71 punktą).

142 Be to, Komisijos nurodyta aplinkybė, kad dauguma valstybių narių pripažįsta būtinybę nuolat atnaujinti SDF, neturi reikšmės aiškinant Buveinių direktyvos 4 straipsnio 1 dalies antrą pastraipą. Šiuo klausimu, kaip pabrėžia Vokietijos Federacinė Respublika, galima daryti išvadą, kad jeigu Sąjungos teisės aktų leidėjas šia nuostata būtų norėjęs nustatyti pareigą reguliariai atnaujinti duomenis, jis būtų tai aiškiai numatęs.

143 Taigi antrasis skundas atmestinas.

144 Atsižvelgiant į visa tai, kas išdėstyta, reikia konstatuoti, kad nesiėmusi tinkamų priemonių, kad būtų išvengta tinklo „Natura 2000“ saugomų 6510 ir 6520 tipų buveinių, išvardytų Buveinių direktyvos I priede, būklės blogėjimo, Vokietijos Federacinė Respublika neįvykdė įsipareigojimų pagal šios direktyvos 6 straipsnio 2 dalį.

145 Atmesti likusią ieškinio dalį.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

146 Pagal Procedūros reglamento 138 straipsnio 3 dalį, jeigu kiekvienos šalies dalis reikalavimų patenkinama, o dalis atmetama, kiekviena šalis padengia savo bylinėjimosi išlaidas. Kadangi tiek Komisijos, tiek Vokietijos Federacinės Respublikos dalis reikalavimų buvo patenkinta, o dalis atmesta, kiekviena šalis padengia savo bylinėjimosi išlaidas.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (trečioji kolegija) nusprendžia:

1. **Bendrai ir sistemingai nesiėmusi priemonių, kad būtų išvengta 1992 m. gegužės 21 d. Tarybos direktyvos 92/43/EEB dėl natūralių buveinių ir laukinės faunos bei floros apsaugos su pakeitimais, padarytais 2013 m. gegužės 13 d. Tarybos direktyva 2013/17/ES, I priede išvardytų tinklo „Natura 2000“ saugomų 6510 (žemumų šienaujamos pievos) ir 6520 (kalnų šienaujamos pievos) tipų buveinių būklės blogėjimo joms įsteigtose teritorijose, Vokietijos Federacinė Respublika neįvykdė įsipareigojimų pagal iš dalies pakeistos Direktyvos 92/43 6 straipsnio 2 dalį.**

2. **Atmesti likusią ieškinio dalį.**

3. **Europos Komisija ir Vokietijos Federacinė Respublika padengia savo bylinėjimosi išlaidas.**

Parašai.